

על מירון הנשיאות

רך השבועון הציוני העולם. מ-1929 עד קום המדינה היה מנהל המחלקה הצרפתית ומחלקת ההסברה של הקק"ל, ובסע בשליחות בלגיה, יוון ובולגריה. היה לו חלק פעיל בהקמת יישובי חומה ומגדל.

במדינה בחר בקאריירה דיפלומטית. הוא היה הציר הראשון בארגנטינה, צ'ילה, אורוגוואי ופאראגווי. ב-1954 נתמנה כשגריר בצרפת, ערב כינון הברית הצבאית ההדוקה בין שתי המדינות.

בשגרירות בשדרת ואגראם היה תפקידו קשה מאד: כי למעשה ניהל שימועון פרס יחסי-החזק פרטיים, בהש" ראת בניגודיו, עם השרים ושרותי-הביתן הצרפתיים, והכין את מיבצע-סיני מאחורי גבו של צור.

על רקע זה היו סיכוסים בלתי-פוסקים בין נעריי החצר של בניגוריון ובין צור. ב-1956 התייצבה מאחורי צור שרתי-החזק החדשה, גולדה מאיר. בתקופה זו גולדה שינתה של גולדה לשמועון פרס ולכל חסידי בניגוריון, וגם יחסיה החיוביים עם יעקוב צור.

חזית זו הסתמנה השבוע מחדש, כאשר גולדה תומכת בצור, מוד יצחק נבון, איש רפ"י, מי שהיה מזכירו המדיני של בניגוריון כאותה תקופה.

צור החזיק מעמד בשגרירות עד 1959, כאשר יחסי ישראל-צרפת התחילו להתרר. כשנה כיהן כמנכ"ל ב" פועל של משרד-החזק, תחת גולדה. אחרי זאת גולדה מהמישרד יצא גם הוא, עבר לפסים הנחשבים לצדדיים בעסקנות הישראלית: הועד הפועל הציוני והקק"ל.

בשביל גולדה, זהו מועמד אידיאלי. הוא קרוב לה אישית, אינו מעורר התנגדות, שייך לגורריה הישנה.

האיש שהפסיד בכבוד

זלם הפעם היתה נכונה לגולדה הפתעה. בן לילה נוצרה חזית רחבה נגד המינוי שלה.

מה קרה לו? מה פתאום הוא הולך לקי בור את עצמו? שאלו חבריי-כנסת זה את זה, כאשר שמעו שמינים, יצחק נבון, הסכים להציג את מועמדותו לכהונת נשיא המדינה.

ואכן: לאדם צעיר-יחסית (52), בעל אשה צעירה עוד יותר (37), האהב לבלות, ללכת לדיסקוטקים, לקפוץ לבריכה ולעסוק בהפקות תיאטרון — כהונה זו תביא לשינוי דראסטי באורח החיים.

נשיא-המדינה הוא מורם מעם. אין הוא יכול ללכת לשום מקום, ללא טכס מפורט ומדוקדק, ללא דגלים מתנופפים, ללא תרועות הצוצצות, חיוני הפרטיים מוגבלים ביותר. הוא כמעט אסור במישכן הנשיא, הדימה במיקצת למוזיאון, ושעליו נמתחה כשעתו ביקורת קטלנית מפי — ח"כ יצחק נבון.

אולם נבון החליט השבוע לקבל את האתגר — ובכך התחילה מערכה מרתקת.

קשישים בעלי זכויות

נשיא הראשון של מדינת ישראל לא היה עסקן מיפלגתי, ולא היה איש מפא"י. הכהונה הגיעה כימר עט באופן אוטומטי לחיים וייצמן, מי שהיה נשיא המ" דנהיבדרך, והאיש שניצח על מערכתה המדינית במשך דור.

וייצמן, שהיה אזרח בריטי, נבחר בהעדרו, בא לארץ ומסר את הצהרת האימונים שלו.

שני האישים שנבחרו לכהונה זו אחרי וייצמן היו מסוג אחר. שניהם היו אישים קשישים, בעלי זכויות במפא"י ומקורבים אישית לאיש ששלט במיפלגה ערב בחירתם: בניגוריון. בדרך הטבע, היו יצחק בניצבי וזלמן שניאור רב-שוב—שו"ר ותיקי התנועה מרוסיה.

העיקרון היה: מישרת הנשיא מגיעה לאדם בסוף הקאריירה הפוליטית שלו, כשהוא נעדר

יצחק ואופירה נבון

בהשמיעו דברי נזיפה בממשלה ובשריה. מעולם לא הלך בתלם מיפלגתי צר, ובשיחות אף השמיע לא פעם בגלוי-לב ביקורת נוקבת על החיים המיפלגתיים.

הוא מדבר ערכית שופטת ורהוטה. יש יתרון רב בכהונת נשיא ישראלי, המסוגל לדבר אל האזרחים הערביים ואל עמי ערב בשפתם, מעל מסך הטלוויזיה.

הוא ח"כ, ועל כן הוא זוכה באהדתם הטבעית של חברי הגוף הבוחר את הנשיא.

הוא איש רפ"י, ומסירת כהונה רמה זו לרפ"י תהווה עילה בידי מפא"י לטעון להבא, מוד דרישות חדשות של רפ"י, שתת"י

התאם זה נבון?

סיעה זו קיבלה עמדות-ייצוג הרבה מעבר למה שמגיע לה. יחד עם זאת נבון הוא יונה, בעל דיעות מתונות מאד, למרות שהוא שומר על יחסי-חברות הדוקים עם אנשי רפ"י מכל הדרגים.

נשיא בשר ודם

זלם מוד רשימה זו התעוררו כמה נימוקים, המעוררים ספקות לגבי סיכוייו.

איש אינו מאמין שנבון יתפק בתפקיד פאסיבי, כנשיאים הקודמים.

הוא ירצה להכניס תוכן חדש למישרה — ועצם הסיכוי הזה ממלא את לבות אנשיה-המימסד השמרניים בפחדים סתומים.

למרות הכל, נבון הוא איש רפ"י.

לנשיא אין כימעט סמכויות של ממש — אך יש לו סמכויות מסוימות דווקא לגבי המכניזם של בחירת ראשי-ממשלה. אנשי מפא"י חוששים שאחרי שתד גולדה מאיר מן הבמה, עלול איש רפ"י במישכן הנשיא להשי פיע ברגע קרטי על מילחמת-הירושה, שבה יהיה משה דיין מועמד חשוב.

עמדת גולדה אינה ברורה די צורכה. נראה שנבון קיבל את הרושם שאין היא מתנגדת להי צגת מועמדותו. אך גולדה היא עקשנית, והיא רוצה בצור.

הפתרון: מועמד שלישי

זאת היתה התמונה ואלה היו יחסי הכוחות, כאשר הת" כנסה השבוע "ועדת השישה" של מיפלגת העבודה על- מנת להחליט את מי תציג מיפלגת העבודה כמועמדה. בוועדה יש רוב מוחלט לאנשי גולדה ולגוש. אילו היו רוצים היו יכולים בהרמת ידיים אחת לקבוע כי יעקב צור יהיה המועמד לנשיאות, אבל היה ברור לכל שהח" לטה כזו היתה מעוררת גל התנגדות ציבורית. נבון נהנה מתמיכה רחבה בציבור. גח"ל והמסד"ל הצהירו מראש שיתמכו בו אם תוצג מועמדותו. החלטה להעדיף את צור על פניו היתה מתקבלת כהחלטה שרירותית.

משום כך הציע פנחס ספיר פיתרון גאוני: למצוא מועמד שלישי, מקובל על גולדה ועל חגוש, שיוכל לגבור על יצחק נבון מבלי לעורר זעם כללי. כך התקבלה ההחלטה להציע את הפרופסור אפרים קצ'ינסקי כמועמד נוסף. אם צור אינו יכול לגבור על נבון, יעשה זאת קצ'ינסקי, מדען גשם בעה שם עולמי.

וכדי שלא יראה כי נעשה הכל למנוע את דרכו של נבון אל מישכן הנשיא, נמסרה ההכרעה למרכז מיפלגת העבודה, שיצטרך לבחור את המועמד לנשיאות השבוע. קשה לקבוע מה יתרחש שם. אולם נראה שספיר וגולדה יעשו הכל כדי שיצחק נבון ימשיך לשאת את התואר הנצחי של "מועמד ל..."

אמביציות נוספות, מקובל על כל חוגי הציבור, ומוכן לחיים שקטים מאוד.

לקראת סיום תקופת-הכהונה השניה של שו"ר, עמד אותו אידיאל בפני יורשתו של דויד בניגוריון, השליטה הנוכחית של המיפלגה: גולדה מאיר. היא הביטה סביב בה, מצאה איש שתתאים בכל למתכון הקבוע.

האיש של גולדה

ל עקוב צור אינו מוכר במיוחד לציבור הישראלי. על כן אין לו אויבים. והוא לא הספיק להתנגש עם חלק כלשהו של המיפלגה או הציבור.

האיש שנולד לפני 67 שנים בשם יעקוב צ'רנוביץ, בוויילנה, הוא ותיק מכל הבחינות, עסקן מיקצועי כל חייו. הוא למד בגימנסיה הרצלית, השלים את לימודיו באוניברסיטת של ירושלים, פירגצה ופאריס. כיהן כעור

יעקב צור (בהלוויית משה שרת)